

UNELE REFLECȚII PRIVIND CONCEPTUL, TIPURILE ȘI SUBIECȚII PREVENIRII CRIMINALITĂȚII. CAZUL REPUBLICII MOLDOVA

Anatolie FAIGHER, dr., conf. univ.
Facultatea de Drept și Științe Sociale,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Abstract: *This article is dedicated to the study of crime prevention in the light of its essence, but also of those obliged to justify it. Or in the criminological doctrine there are several concepts: prevention, prophylaxis, fight with crime, etc., which in some situations are not clear to the recipient. In this sense, we come with the proposal to clarify the concept of crime prevention and its subjects.*

Keywords: *prevention, crime, combating crime, classification of crime prevention, subjects of crime prevention.*

Încă Montesquieu, în lucrarea sa „Despre spiritul legilor”, afirma că un legiuitor bun va căuta nu atât să pedepsească infracțiunile, cât să le prevină. El se va strădui mai mult să îmbunătățească moravurile, decât să aplice pedepse.

Una din prioritățile actuale ale reformelor economice, politice și sociale din Republica Moldova este prevenirea și combaterea criminalității. În condițiile actuale, direcția prioritară a activității organelor de ocrotire a normelor de drept trebuie să fie prevenirea și combaterea infracțiunilor. Ea urmează să determine politica penală a statului la etapa ulterioară a reformei juridice.

Necesitatea obiectivă a dezvoltării acestei direcții de activitate a organelor de ocrotire a normelor de drept (în special în domeniul contracarării criminalității) este determinată de următoarele cauze general-sociale:

- 1) nivelul criminalității care vorbește despre imposibilitatea și lipsa de perspectivă a luptei cu ea doar prin metode de reprimare juridico-penală. Astfel, conform datelor statistice ale Ministerului Afacerilor Interne al Republicii Moldova, doar pe parcursul anului 2019 au fost înregistrate 31,7 mii de infracțiuni [5].
- 2) modificarea calitativă a criminalității, care se manifestă prin creșterea crimei organizate, a fenomenului corupției;
- 3) sporirea proporțiilor efectelor sociale, inclusiv a celor economice, drept rezultat al comiterii anumitor infracțiuni (atentarea la proprietatea privată);
- 4) apariția fenomenelor relativ noi, legate de personalitatea infractorului care exclud aplicarea reprimării juridice.

Prevenirea infracțiunilor este o direcție importantă a activității organelor de ocrotire a normelor de drept, mai cu seamă în perioada pandemiei de Covid-19.

Idea precum că prevenirea criminalității trebuie să aibă prioritate față de politica represivă a societății, a fost expusă încă în antichitate, cu toate că realizarea ei practică a început nu demult. În timp ce sancțiunea penală manifestă înrăurire asupra criminalității pe calea influenței asupra personalității infractorului, măsurile preventive sunt îndreptate spre înlăturarea sau neutralizarea cauzelor și condițiilor care generează criminalitatea. Din aceste considerente, activitatea preventivă este mai vastă după conținut, volumul măsurilor și subiecților care participă la ea, decât practica aplicării pedepsei penale.

Prevenirea criminalității înseamnă, după cum menționează autorul Iu. Larii [6, p. 104], preîntâmpinarea săvârșirii primare a acelor acțiuni ori inacțiuni umane pe care societatea le consideră dăunătoare pentru valorile sale, din care motiv aceste comportamente au fost sancționate de legea penală.

Autorii Gh. Nistoreanu și C. Păun [7, p. 248-251] definesc prevenirea criminalității ca un proces social permanent, care presupune aplicarea unui ansamblu de măsuri cu caracter social, cultural, economic, politic, administrativ și juridic destinate să preîntâmpine săvârșirea faptelor antisociale, prin identificarea, neutralizarea și înlăturarea cauzelor fenomenului infracțional.

O. Pop și Gh. Neagu, prin conceptul de prevenire, înțeleg luarea unor măsuri care să conducă la împiedicarea comiterii de crime [9, p.68].

La rândul său, M. Bîrgău menționează că, actualmente, prevenirea criminalității constituie un sistem de reglare socială, cuprinzând organele specializate și formațiunile sociale care utilizează rezultatele științei în scopul asigurării respectării legislației în vigoare [1, p. 183].

Astfel, prevenirea criminalității constituie un sistem de acțiuni raportate la fenomenele antisociale și determinantele acestora în scopul reducerii nivelului criminalității și combaterii factorilor criminogeni.

Prevenirea criminalității se caracterizează prin următoarele trăsături: are un caracter continuu; are un caracter permanent; vizează atât posibili autori ai infracțiunilor, cât și victimele potențiale; acționează asupra factorilor exogeni ce influențează săvârșirea unei infracțiuni; urmărește respectarea normelor penale, a drepturilor și libertăților cetățenilor [8, pp. 104-105].

Prin activitatea de combatere a criminalității – latură complementară celei de prevenire – se înțelege un ansamblul de măsuri juridico-penale luate de organele de stat specializate, în temeiul legii, pentru realizarea scopului procesului penal și anume constatarea la timp și în mod complet a faptelor care constituie infracțiuni, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie sancționată penal potrivit vinovăției sale și nicio persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală.

Spre deosebire, deci, de activitatea de prevenire, esențialmente extrajudiciară, cea de combatere a criminalității este, prin natura ei, o activitate nemijlocită judiciară (în sens larg); prin modul în care se desfășurează, prin compunerea organelor judiciare, prin finalitatea sa. Întreaga activitate desfășurată de organele de drept este, esențialmente, nu numai și nu în primul rând represivă, ci preventivă [2, p. 53].

Astfel, combaterea criminalității se relevă a fi doar o dimensiune, o modalitate specifică, o forță într-un poligon de forțe care înmănunchează măsuri specializate, puse în slujba activității de prevenire „pe termen lung” a criminalității. De altfel, desfășurarea activității de urmărire penală și de judecată, în diverse cauze penale, obligă ea însăși, în anumite circumstanțe, ca organele de urmărire penală, cu deosebire și instanțele de judecată, să ia sau să propună, după caz, măsuri de prevenire extra-judiciare neîntârziate.

În literatura criminologică sunt utilizate un șir de noțiuni și concepte orientate spre diminuarea criminalității, cum ar fi: politică penală, lupta cu criminalitatea, contracararea criminalității, preîntâmpinarea criminalității, profilaxia criminalității, chiar războiul cu criminalitatea etc. Cu toate că aceste noțiuni și concepte se referă la un obiect comun –criminalitatea – totuși sensul lor nu este întotdeauna identic [4, p. 36], [3, p. 432].

Scopurile principale ale prevenirii sunt: limitarea acțiunii fenomenelor și proceselor negative care interacționează cu criminalitatea; înlăturarea (neutralizarea) determinantelor manifestărilor criminale; lichidarea factorilor criminogeni în micromediul personalității care formează poziția antisocială și motivația comportamentului criminal; influența preventivă asupra persoanei care, având un mod de viață antisocial, este capabilă de săvârșirea infracțiunilor.

Reieșind din scopurile enumerate, sarcinile prevenirii se rezumă la: determinarea și analiza fenomenelor, proceselor și circumstanțelor ce se manifestă drept determinante ale infracționalității; studierea factorilor care contribuie la formarea personalității infractorului și la realizarea intențiilor criminale; stabilirea persoanelor capabile de comiterea infracțiunilor și influențarea lor profilactică bine orientată asupra acestora; înlăturarea ori neutralizarea factorilor criminogeni la nivel individual [1, pp.186-187]. Atare sarcini generale sunt concretizate în funcție de nivelurile, tipurile, formele și metodele activității de prevenire. De aceea, eficacitatea prevenirii depinde de realizarea sarcinilor care stau în fața acesteia.

Criminologia modernă oferă un spațiu cuprinzător cercetării căilor și mijloacelor de luptă împotriva criminalității.

Totodată în criminologie sunt evidențiate tipuri de prevenire a criminalității, cum ar fi: prevenirea generală, prevenirea specială și prevenirea individuală.

Rădăcinile istorice ale prevenirii generale a criminalității dispar în negura timpurilor, posibil până la orânduirea comunei primitive. Chiar din momentul apariției primelor norme cu ca-

racter de interdicție și represive, acestea conțin în sine și un caracter preventiv general, bazat pe forța exemplului. Din aceste considerente, problema prevenirii criminalității a fost abordată în mod explicit din cele mai vechi timpuri. Marii filozofi, juriști și alte personalități s-au preocupat de această problemă: de la Platon, Aristotel, Socrate, Cicero, Iulius Cezar, Ovidiu, Seneca până la Montesquieu și Cesare Beccaria.

Prevenirea generală este un proces multifazic complex, format din elemente interdependente. Astfel, dezvoltarea pozitivă a societății, perfecționarea instituțiilor economice, politice, sociale etc. ar contribui activ la prevenirea generală a criminalității. În același timp, scopul prevenirii criminalității nu este îndreptat direct spre îmbunătățirile economice, dar acestea influențează un șir de manifestări negative cum ar fi: sărăcia, șomajul, vagabondajul, cerșetoria etc., adică manifestările cu o vocație criminogenă binecunoscută. Totodată, lupta împotriva criminalității nu urmărește în mod direct îmbunătățirea moravurilor și ridicarea culturii populației, dar acestea, evident, influențează comportamentul, interesele și motivația faptelor umane, iar în consecință - alegerea între bine și rău, între un comportament legal și unul ilegal. Această formă de prevenire cuprinde principalele domenii ale vieții sociale (domeniul economic, administrativ, cultural), datorită existenței nenumăratelor aspecte specifice acestor domenii de activitate, aspecte ce pot genera cauze inedite de săvârșire a infracțiunilor.

Această complexitate a situațiilor criminogene l-a determinat pe E. Ferri să susțină că folosirea numai a pedepselor nu este suficientă în lupta împotriva criminalității, deoarece este necesară și lupta cu motivele sociale ce o generează, cu mijloace care să determine îmbunătățirea condițiilor economice, ameliorarea mediului, creșterea rolului educației, perfecționarea administrației etc. Prevenirea generală, în perspectivă, trebuie să aibă un caracter de lungă durată, să cuprindă toate sferile vieții umane. De exemplu, în sfera economică – redresarea economiei naționale; dezvoltarea producerii și utilizarea tehnologiilor performante; elaborarea și realizarea unei strategii investiționale progresive; consolidarea valutei naționale și a sistemului financiar-bancar; micșorarea inflației; crearea unor noi locuri de muncă; ridicarea nivelului salariilor la nivel european etc.; în sfera socială - crearea clasei sociale de mijloc; susținerea în toate aspectele a persoanelor social-vulnerabile; întărirea relațiilor de familie și îmbunătățirea climatului educațional; socializarea tuturor membrilor societății; limitarea urmărilor negative ale migrației, șomajului etc.

În asemenea mod, măsurile de prevenire generală cuprind un spectru extrem de larg și de variat, care acționează față de toate categoriile și grupele de cauze și condiții generatoare de crime, în același timp, având un caracter complex, prevenirea generală urmărește „stârpirea din rădăcină” a tuturor elementelor sociale negative. Spre exemplu, înlăturarea cauzelor și condițiilor care au generat economia subterană ar da posibilitatea redresării economiei naționale, cu toate consecințele pozitive ale acesteia. Importantă este alegerea corectă a timpului, direcției și metodelor de luptă. Având în vedere acest fapt, revenim la importanța efectuării expertizelor criminologice, a proiectelor de lege, precum și a tuturor măsurilor sociale, economice, politice etc. de combatere a criminalității. În acest caz va fi necesară participarea atât a criminologilor, cât și a economiștilor, politologilor, psihologilor, pedagogilor, medicilor, altor specialiști. O astfel de expertiză interdisciplinară sau complexă ar avea mult mai mulți sortii de izbândă.

Cât privește prevenirea specială, O. Pop și Gh. Neagu menționează că este acea formă de prevenire care vizează împiedicarea directă a comiterii infracțiunii [9, p. 101].

În cazul prevenirii speciale a infracțiunilor, este vorba de fapte concrete, de infracțiuni pe cale a se comite și care pot fi împiedicate și prevenite. În acest context poliția are un rol important în prevenirea specială prin atribuțiile speciale care îi revin.

În aceeași ordine de idei, I. Ciobanu menționează că prevenirea specială a criminalității are un caracter cu mult mai concret decât prevenirea generală. Astfel, potrivit legislației penale a R. Moldova, prin prevenirea specială se înțelege prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni din partea condamnaților (art. 61 CP al RM). Prin prevenirea specială se înțelege ansamblul de măsuri, mijloace și metode ce au drept scop împiedicarea săvârșirii unor infracțiuni de către persoanele care anterior au comis o infracțiune [3, pp. 443-444].

Prevenirea specială, în cel mai direct mod, interferează cu prevenirea generală, doar că măsurile prevenției speciale sunt cu mult mai concrete și au limite în timp, spațiu și asupra persoanelor. Acțiunile sunt destinate nemijlocit unui cerc de persoane care prezintă un pericol social sporit. Totodată, prevenirea generală acționează în cadrul întregii societăți, cuprinde multiple sfere: economică, socială, politică, culturală, medicală, educativă etc. Măsurile juridice, de drept pot fi parte componentă atât a prevenirii generale, cât și a celei speciale.

Măsurile de prevenire specială a criminalității sunt și ele extrem de diverse și pot fi clasificate după mai multe criterii: juridice, economice, educative etc.

Astfel, după tipul realizării pot fi deosebite câteva etape de prevenire specială: primară, preinfracțională; infracțională propriu-zisă; prevenirea recidivismului.

Gradul de aplicare în calitate de criteriu al clasificării prevenirii criminalității, distinge măsurile criminologice speciale: preventive – urmează să prevină apariția manifestărilor și situațiilor criminogene; neutralizante – au scopul de a minimaliza sau bloca riscurile infracționale; de lichidare – adică de înlăturare completă a cauzelor și condițiilor generatoare de crime.

După caracteristica juridică pot fi deosebite măsuri preventive speciale: bazate pe normele de drept, dar nu reglementate de acestea (de exemplu popularizarea studiilor și a cunoștințelor juridice în scop educativ-preventiv); reglementate direct de normele juridice (bunăoară, deopotrivă cu normele juridico-penale pot fi utilizate norme de drept administrativ, economic, fiscal, civil, de muncă etc.).

Conform mecanismelor de aplicare a măsurilor speciale diferențiem: sesizări ale organului de urmărire penală în cauza penală, prin care se atenționează organele de stat, persoanele cu funcție de răspundere, care, în decurs de o lună, urmează să ia măsurile necesare pentru înlăturarea cauzelor și condițiilor ce au contribuit la săvârșirea infracțiunii; măsuri de implicare directă a subiecților de prevenire a criminalității.

De altfel, Iu. Larii menționează că prevenirea individuală ar putea fi definită ca o activitate formală și neformală a organelor și organizațiilor sau a altor subiecți în scopul relevării persoanelor predispuse de a comite infracțiuni, precum și manifestării de influență corectivă asupra lor și a micromediului social în care activează [6, p. 109]. Prevenirea individuală vizează cercul de persoane care încă nu au comis crime, dar în viitorul apropiat le pot comite. Acest tip de activitate preventivă este îndreptat asupra unei persoane concrete și a micromediului său social, întrucât modul de viață pe care îl duce individul poate să semnaleze faptul că în viitorul apropiat el va comite, posibil, o crimă. Așadar, prevenirea individuală trebuie să fie îndreptată, ca și în cazul prevenirii speciale, nemijlocit asupra persoanei și a particularităților ei negative; asupra micromediului (familia, cercul de prieteni etc.) care participă cel mai activ la formarea personalității; precum și asupra cauzelor și condițiilor care pot genera ori favoriza comiterea crimei.

Dacă prevenirea generală vizează un cerc larg de persoane, iar prevenirea specială – unul restrâns, prevenirea individuală, ca o activitate a tuturor subiecților antrenați în ea, se referă la grupul de persoane de la care se poate aștepta în viitor comiterea (sau este o mare probabilitate) unor fapte antisociale și chiar crime.

În consecință, scopul prevenirii individuale constă în depistarea acestor persoane și exercitarea unei influențe pozitive asupra lor (precum și asupra micromediului din care fac parte); de a se abține de la comiterea crimelor sau de a înlătura cauzele/condițiile generatoare de acestea. Astfel, influența prevenirii individuale se poate răsfrânge atât asupra persoanei concrete – în scopul înfrânării/redirecționării trăsăturilor de caracter negative interioare, cât și asupra micromediului social (familie, cerc de prieteni, grup de anturaj etc.) – pentru a neutraliza ori înlătura elementele exterioare ce influențează negativ personalitatea.

Pentru realizarea celor propuse se aplică următoarele măsuri: depistarea persoanelor cu potențial infracțional, tendințe negative și care în viitorul apropiat ar putea comite infracțiuni; studierea personalității și situației acestor persoane, precum și a cauzelor comportamentului lor deviant; prognozarea comportării individuale; planificarea măsurilor de profilaxie individuală; corectarea acestor persoane prin înlăturarea cauzelor și condițiilor care pot genera ori favoriza comiterea de

infrapecuni. Pentru realizarea acestor sarcini este necesar ca persoana să fie luată la o evidență strictă, iar comportamentul și modul ei de viață să fie în vizorul organelor de drept în permanență.

În doctrina rusă [10, p. 199] prevenirea individuală se răsfrânge și asupra persoanelor anterior condamnate ori eliberate din locurile de detenție înainte de termen; asupra acestora se răsfrânge supravegherea administrativă din partea organelor de poliție, precum și alte interdicții (obligația de a nu părăsi noaptea domiciliul; de a se înregistra în anumite zile la un serviciu special; de a nu frecventa anumite locuri etc.). Cercetătorul I. Ciobanu este de părere că toate aceste măsuri fac parte din prevenirea specială, având în vedere categoria de persoane: eliberate înainte de termen din locurile de detenție sau condamnate la pedepse nonprivative de libertate.

Prevenirea individuală este una din cele mai complicate tipuri de prevenire, dar în cazul unei abordări serioase a acesteia, rezultatele ar fi extrem de încurajatoare, garantând o scădere a riscurilor infracționale.

Lupta împotriva criminalității este principalul obiectiv al unor structuri ale statului, în special a organelor de ocrotire a normelor de drept.

Printre organele de ocrotire a normelor de drept, cea mai importantă direcție profilactică o au: poliția, procuratura, instanțele judecătorești, Centrul Național Anticorupție și Serviciul de informații și securitate. Evident, obligația principală în prevenirea specială o are poliția care trebuie să activeze în baza Constituției Republicii Moldova, a Legii RM cu privire la activitatea poliției și statutul polițistului nr. 320 din 27.12.2012 etc.

Astfel, în perioada a nouă luni ale anului 2019, angajații Poliției au organizat și desfășurat 4793 de razii în vederea descurajării comportamentului delincvent prin prezența masivă a poliștilor și realizării activităților de prevenire și combatere a fenomenului infracțional, precum și restabilirea gradului de siguranță în comunitate.

Un rol important în prevenirea fenomenului infracțional este identificarea și înlăturarea cauzelor comiterii infracțiunilor, a condițiilor care favorizează comiterea lor, precum și pregătirea anti-infracțională prin informarea populației cu privire la măsurile de securitate necesare pentru preîntâmpinarea săvârșirii infracțiunilor. În acest context, la nivel local, în anul 2019 au fost inițiate 20 campanii informaționale de către Inspectoratele de poliție: IP Bălți cu genericul „Viața are prioritate. Spune drogurilor nu”, Campania de informare „Spune Nu Violenței în familie!” [11].

În perioada anului 2019, rezultatele obținute de către ofițerii de investigații ai CNA sunt următoarele: 652 de infracțiuni depistate (DGCC – 248, DT Centru – 228, DGT Nord – 138, DGT Sud – 38), dintre ele: infracțiuni de corupție și conexe corupției – 566. Drept urmare a efectuării unei analize a infracțiunilor depistate, se constată cele mai frecvente acte de corupție și conexe corupției, după cum urmează: trafic de influență – 206 infracțiuni; corupere pasivă – 154 de infracțiuni; corupere activă – 119 infracțiuni. Infracțiuni de corupție în sectorul privat – 44 de infracțiuni [12].

O instituție primordială în lupta împotriva criminalității este procuratura; aceasta urmează să coordoneze activitatea tuturor organelor de drept în profilaxia și combaterea criminalității.

În majoritatea țărilor europene, activitatea de bază a procuraturii este recunoscută ca fiind lupta cu criminalitatea prin conducerea și efectuarea urmăririi penale, precum și prin susținerea acuzării pe cauzele penale în instanța de judecată.

Direcțiile principale de activitate ale procuraturii sunt stabilite în Legea Republicii Moldova cu privire la procuratură nr. 3 din 25.02.2016.

În sistemul Procuraturii activează Procuratura Anticorupție și Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale.

Procuratura Anticorupție este specializată în combaterea infracțiunilor de corupție, a actelor conexe actelor de corupție. Procuratura pentru Combaterea Criminalității Organizate și Cauze Speciale este specializată în combaterea criminalității organizate, a terorismului și a torturii [13].

Prin întreaga sa activitate procuratura contribuie la aplicarea justă și unitară a legii, la prevenirea și combaterea criminalității, la educarea cetățenilor în spiritul respectării legilor și regulilor de conviețuire socială.

Instanțele judecătorești nu sunt în sens direct subiecți ai luptei cu criminalitatea, însă acest fapt nu reduce importanța lor în procesul prevenirii fenomenului infracțional. Pronunțând sentințe echitabile în cauzele penale, judecata asigură prevenirea generală și specială, inclusiv prevenirea recidivei infracționale. Funcția special-criminologică este realizată de către instanțele judecătorești pe calea emiterii, de rând cu sentințele, a deciziilor privind procesul de înlăturare a cauzelor și condițiilor care au favorizat comiterea infracțiunilor. Este necesar de menționat că executarea acestor decizii depinde în mare măsură de indicațiile concrete nominalizate în ele. De asemenea, este important de a concretiza persoanele responsabile de omiterea neajunsurilor, însăși împrejurările și mecanismul influenței lor asupra săvârșirii infracțiunilor, precum și prevederile referitoare la supravegherea executării acestor decizii [6, pp.110-113].

Totodată, există multe alte subiecte (organe) care, în mod direct sau indirect, participă la lupta împotriva criminalității, la profilaxia acesteia: Serviciul de Informație și Securitate, Serviciul Vamal etc. Prin subiecții nestatali care se implică în prevenirea criminalității putem menționa organizațiile non-guvernamentale (ONG), mass-media și cetățenii.

În activitatea de zi cu zi, organele de drept de multe ori interacționează cu reprezentanții ONG-urilor, mai cu seamă în prezent când există o mulțime de organizații non-guvernamentale ce acordă un sprijin considerabil în activitatea de prevenire și combatere a criminalității.

În concluzie, menționăm că toate organele publice, persoanele fizice și juridice sunt obligate să respecte legislația Republicii Moldova, să contribuie la depistarea, prevenirea și combaterea criminalității.

Bibliografie:

1. BÎRGĂU, M. *Criminologie: Curs universitar*. Chișinău: „Print - Caro” SRL, 2010. 687 p. ISBN 978-9975-4098-9-6
2. BRĂDET, Gh. *Criminologie generală românească*. Brașov: Tipocart, 1993
3. CIOBANU, Igor. *Criminologie*. Chișinău: F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2011. 560 p. ISBN 978-9975-78-973-8
4. DINEU, A. *Bazele criminologiei*. București: Pro-Arcadia, 1993
5. Nivelul infracționalității în Republica Moldova în anul 2019 [online] [citat 10.09. 2019]. Disponibil: <https://statistica.gov.md/newsview.php?l=ro&idc=168&id=6595>
6. LARII, Iu. *Criminologie* (Vol. I). Chișinău: „Elena V.I.”, 2004. 150 p. ISBN 9975-935-28-1
7. NISTOREANU, Gh., PĂUN C. *Criminologie*. București, 1994
8. PARASCHIV, G., PARASCHIV, D.-Șt., PARASCHIV, E. *Criminologie: evoluția cercetărilor privind cauzalitatea și prevenirea infracțiunilor*. București: Pro Universitaria, 2014. 223 p. ISBN 978-606-26-0024-2
9. POP, O., NEAGU, Gh. *Criminologie generală*. Chișinău: „Elena V. I.”, 2005. 184 p. ISBN 9975-9877-5-3
10. ДОЛГОВА, А. И.(под ред.) *Криминология*. Москва: НОРМА-ИНФРА, 2001. 272 стр. ISBN 5-89123-501-3
11. http://politia.md/sites/default/files/nota_prevenire_ix_luni_2019_pentru_presa.pdf
12. https://cna.md/public/files/Raport_CNA_2019_ro_engl.pdf
13. Legea RM cu privire la procuratură nr. 3 din 25.02.2016. In: *Monitorul Oficial* nr. 69-77/113 din 25.03.2016